

Ostrowska, Teresa

"Dzieje nauczania medycyny na ziemiach polskich", pod red. Mariusza M. Żydowo, Kraków 2001 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 49/1, 147-148

2004

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Część V. *Śladem François-Alphonse Forela* – to zbiór zdjęć upamiętniających pobyt i działalność uczonego nad Lemanem, z kopią znanego portretu z kolekcji prywatnej.

To obszerne (ponad 930 stron tekstu) dzieło zawiera bogactwo informacji o Lemanie jako wielkim zbiorniku wodnym Europy Zachodniej, nawiązujące do osiągnięć F.-A. Forela i pretendujące do nowej monografii Lemanu. Stanowi niewątpliwie bogaty materiał do takiego właśnie ujęcia w przyszłości. Jest to zasługą pracowników Muzeum Lemanu, a zarazem wezwanie do dalszej pracy w tym zakresie.

Przypis

¹ *Le Léman, monographie limnologique*. Rouge, 1892 (tom I), 1895 (tom II), 1905 (tom III); przedruki: Slatkine, Genève, 1969, 1998.

Zdzisław Mikulski
em. prof. UW
Warszawa

Dzieje nauczania medycyny na ziemiach polskich. Pod redakcją Mariusza M. Żydowo. Kraków Polska Akademia Umiejętności 2001, 8°, 261 s., ilustr. „Rozprawy Wydziału Lekarskiego”. Tom I

Polska Akademia Umiejętności w 1948 r. powzięła decyzję wydania serii „Historia Nauki Polskiej w Monografiach”. Miały to być 34 tomy, a tom 13 miał dotyczyć historii medycyny w Polsce. Do czasu zawieszenia działalności PAU w 1952 r. wydano zaledwie kilkanaście zeszytów tej serii, jednakże bez tomu 13. W latach dziewięćdziesiątych ubiegłego stulecia zrodził się w PAU pomysł powrotu do tej inicjatywy. Zorganizowanie zespołu Autorów i zredagowanie tomu powierzono prof. Mariuszowi M. Żydowo. Twórcy tego opracowania postawili sobie za cel „[...] przedstawienie dziejów ponawianych prób rozpoczynania, niepowodzeń i sukcesów nauczania medycyny na ziemiach niegdyś lub obecnie należących do Polski” (s. 7) z uwagi na znaczenie tego dla rozwoju nauk przyrodniczych i na wartości kulturotwórcze”.

Książka zawiera *Wstęp* (Mariusz M. Żydowo) i 13 rozdziałów poświęconych 11 ośrodkom akademickim znajdującym się obecnie na ziemiach polskich i dwóm: lwowskiemu i wileńskiemu, które po II wojnie światowej znalazły się poza granicami Polski. Rozdziały zostały uszeregowane według kolejności alfabetycznej nazw miast: Białystok (Podlasie), Bydgoszcz, Gdańsk, Katowice (Górny Śląsk), Kraków, Lublin, Lwów, Łódź, Poznań, Szczecin, Warszawa, Wilno, Wrocław. Opracowanie uzupełniają: *Indeks krzyżowy* (zawierający nazwiska, instytucje, miejscowości) nazwany w *Spisie rzeczy* mylnie *Skorowidzem nazwisk, Skorowidz*

autorów (spośród 19 autorów wymieniono tu tylko 16 z podaniem miejsca ich zatrudnienia) *Spis ilustracji*, który omyłkowo został pominięty w *Spisie treści*.

Spośród 19 autorów tylko ośmiu jest powiązanych z historią medycyny. Są to: Zdzisław Gajda, Tadeusz Heimrath, Maria Kempa, Alfred Puzio, Wiesław Stembrowicz, Andrzej Śródka, Wanda Wojtkiewicz-Rok i Ryszard Zabłotniak. Argumentem za doborem tych, a nie innych autorów przedstawionym we *Wstępie* jest to, że przeważnie byli lub są powiązani z opisywanymi ośrodkami. To chyba za mało!

Objętość poszczególnych rozdziałów waha się od 7 do 32 stron. Jest to zrozumiałe, ponieważ niektóre ośrodki miały swoją długą historię, a inne powstały dopiero po II wojnie światowej; do niektórych jest bogate piśmiennictwo, do innych skromne; niektóre są opisywane przez wytrawnych historyków medycyny znających dobrze problem, inne przez amatorów. Różna też jest wartość poszczególnych rozdziałów. W jednych jest uwypuklana działalność naukowa, w innych – organizacyjna. Za gruntownie opracowane można uznać uczelnie w Krakowie, Lwowie, Warszawie, Wilnie i Wrocławiu. Nie można tego powiedzieć o uczelni w Białymstoku, której historyk niewspółmiernie dużo miejsca poświęcił stosowanemu w niej terrorowi politycznemu.

Piśmiennictwo do poszczególnych rozdziałów jest nieujednolicone. Czasem są to przypisy, czasem bibliografia ponumerowana lub nieponumerowana, ułożona albo alfabetycznie, albo według kolejności powoływania się, albo według innych kryteriów. Najobszerniejsze piśmiennictwo jest podane przy ośrodkach we Lwowie, Warszawie, Wilnie i Wrocławiu. Omyłkowo czasem przy opisach prac zbiorowych najpierw jest wymieniane nazwisko redaktora, a później dopiero tytuł dzieła.

W *Indeksie* nie zawsze są rozwiązane inicjały imion. Omyłkowo Witold Chodźko jest podany jako Hodźko (s. 92, 247), a Stanisław Schwann jako Schawnn (s. 155, 255).

Liczba ilustracji przekracza 100. Są one albo czarno-białe w tekście, albo czarno-białe i kolorowe zamieszczone na kredowym papierze. Można je uznać za główną zaletę książki.

W sumie: inicjatywa opracowania dziejów nauczania medycyny niewątpliwie była słuszna. Nasuwa się jednak wątpliwość czy ta publikacja spełni pokładane w niej nadzieje.

Książka ma twardą oprawę w pomarańczowym kolorze. Jest ozdobiona wizerunkiem wykładowcy w audytorium. Przeznaczona jest dla historyków nauk przyrodniczych i historyków kultury.

Teresa Ostrowska
em. prof. AM
Warszawa